

Povjerenje građana u javnu vlast

Banek, Ivana

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:796679>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-23**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
PRAVNI FAKULTET
STUDIJSKI CENTAR ZA JAVNU UPRAVU I JAVNE FINACIJE
STRUČNI STUDIJ JAVNE UPRAVE

Ivana Banek

POVJERENJE GRAĐANA U JAVNU VLASTI

Mentorica: doc. dr. sc. Petra Đurman

Zagreb, rujan 2023.

Izjava o izvornosti:

Ja, **Ivana Banek**, pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključiva autorica završnog rada te da u radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova te da se prilikom izrade rada nisam koristila drugim izvorima do onih navedenih u radu.

Ivana Banek, v. r.

SAŽETAK:

Kao jedan od temelja međuljudskih odnosa javlja se i povjerenje. Hoće li doći do povjerenja između dvije strane ili će se razvijati nepovjerenje ovisi o svakoj strani; o strani koja daje svoje povjerenje i o strani koja to povjerenje prima. Do povjerenje dolazimo i u političkim procesima. Povjerenje između vlasti i građana složeni je aspekt suvremenog doba koje se sve više analizira. U radu se analizira povjerenje kao jedan od faktora odlučnim za funkcioniranje društvenih procesa te kako razne prepreke koje se nađu na putu u tom odnosu utječu na povjerenje građana prema upravi. U tu svrhu prikazane su promjene u razinama povjerenja prema Vladi Republike Hrvatske tijekom jedne godine, godine velikih izazova; epidemije i potresa. S povjerenjem su usko povezana dva segmenta dobrog upravljanja: transparentnost i otvorenost koja omogućuju razvijanje odnosa povjerenja između javne vlasti i javnosti. Razna istraživanja ukazuju na pad povjerenja u institucije na nacionalnoj ili međunarodnoj razini.

Ključne riječi: javna uprava, građani, povjerenje, demokracija, transparentnost, otvorenost

SUMMARY:

Trust appears as one of the foundations of interpersonal relationships. Whether there will be trust between two parties or whether distrust will develop depends on each party; about the party that gives its trust and about party that receives that trust. We also achieve trust in political processes. Trust between government and citizen is a complex aspect of modern times that is increasingly analyzed. The paper analyzes trust as one of the important factors for the functioning of social processes and how various obstacles that stand in the way of this relationship affect citizens' trust in the administration. For this purpose, the changes in levels of trust towards the Government of the Republic of Croatia during one year, a year of great challenges, are shown; a year marked by epidemics and earthquakes. Two segments of good governance are closely related to trust: transparency and openness, which enable the development of a relationship of trust between public authorities and the public. Various studies point to a decline in trust in institutions, whether at the national or international level.

Keywords: public administration, citizens, trust, democracy, transparency, openness

SADRŽAJ:

2. KONCEPT POVJERENJA GRAĐANA U JAVNU VLASTI.....	2
2.1. Općenito o povjerenju	2
2.2. Povjerenje i javna vlast	2
2.3. Povjerenje i demokracija	3
2.4. Transparentnost i otvorenost	4
2.5. Povjerenje u kriznim situacijama	4
3. ISTRAŽIVANJE	6
3.1. Definiranje teme	6
3.2. Cilj istraživanja.....	6
3.3 Istraživački izvori i metoda istraživanja	6
3.4 Rezultati istraživanja	7
3.4.1. Veljača 2020.	7
3.4.2. Ožujak 2020.....	7
3.4.3. Travanj 2020.	7
3.4.4. Svibanj 2020.	8
3.4.5. Lipanj 2020.....	8
3.4.6. Srpanj 2020.	8
3.4.7. Kolovoz 2020.....	9
3.4.8. Rujan 2020.	9
3.4.9. Listopad 2020.	9
3.4.10. Studeni 2020.	10
3.4.11. Prosinac 2020.....	10
3.4.12. Siječanj 2021.	11
3.4.13. Veljača 2021.	11
4. ANALIZA POVJERENJA PREMA NACIONALNIM PARLAMENTIMA U FRANCUSKOJ, HRVATSKOJ I RUMUNJSKOJ	13
5. EUROBAROMETAR.....	15
5.1. Eurobarometar općenito	15
5.2. Mišljenje građana Unije o Europskoj uniji.....	15
5.3. Mišljenje građana RH o Europskoj uniji	17
6. RASPRAVA I ZAKLJUČAK	19

POPIS SLIKA:

SLIKA 1. Prikaz potpore građana radu Vlade.....	12
SLIKA 2. Povjerenje prema nacionalnim parlamentima	14
SLIKA 3. Povjerenje građana Unije u EU.....	16
SLIKA 4. Mišljenje građana Unije o EU.....	17

1. UVOD

Sjednemo li u restoran i naručimo li hranu očekujemo da će nam kuhar napraviti jelo najbolje što zna, primjenjujući sve svoje stečene vještine i uz svo znanje, kako bismo bili zadovoljni te da nas neće otrovati hranom. To očekivanje možemo izraziti pojmom povjerenja. Slična očekivanja imamo i od vlasti: očekujemo da će nam ona pomoći u životnim nedaćama, da radi u općem interesu građana, da želi da budemo zadovoljni kao stanovnici na njezinom teritoriju. Povjerenje je povezano s očekivanjima ili uvjerenjima da će se drugi ponašati na određen, predvidljiv način (Thomas, 1998: 169).

Većina teorija o povjerenju imaju zajedničku teoriju: povjerenje je bitno jer čini osnove za solidarnost i suradnju u društvu. Potiče ljude da postanu aktivniji u preuzimanju svojih uloga u društvu, da zajedno sa ostalim sugrađanima surađuju na ostvarenju zajedničkog interesa, potiče građane na poštivanje morala društva i na društvenu solidarnost i toleranciju. "Kao takvo, ono je ključan, možda najvažniji element "socijalnog kapitala", onog spoja vrijednosti, normi i društvenih mreža koji omogućuje i olakšava kooperativne aktivnosti i koji kao značajan "moralni resurs" pozitivno doprinosi sveukupnom ekonomskom, socijalnom i političkom napretku društva" (Matić, 2000.; 186).

Takvim pogledom na povjerenje dolazimo do dvije vrijednosti suvremenog demokratskog društva usko povezanih sa povjerenjem: transparentnost i otvorenost. Transparentnost je pojam koji u kontekstu javne uprave označava maksimalnu moguću dostupnost informacija javnosti. Ona predstavlja postojanje jednostrane komunikacije u kojoj informacije teku od uprave prema okolini. Otvorenost označava proces uključivanja građana i njihovih udruga u rad uprave, njihovu participaciju u donošenju propisa i dokumenata. Razvijanjem transparentnosti i otvorenosti, javna uprava se nastoji približiti građanima kako bi se potaknulo i osnažilo povjerenje javnosti prema upravi.

Ovaj rad bavi se pitanjem povjerenja građana odnosno javnosti prema javnoj vlasti te što sve utječe na promjene u povjerenju. U prvom poglavlju proučava se povjerenje općenito te veza povjerenja sa vlasti, demokracijom te transparentnošću i otvorenošću kao standardima dobrog upravljanja. Dotaknut će se i uzajamna veza između povjerenja vlasti u kriznim situacijama. Nadalje, u radu je priložen istraživački rad koji analizira povjerenje građana Republike Hrvatske prema Vladi u doba pandemije, kao jedne od najvećih izazova 21. stoljeća. Ukratko će biti prikazano i povjerenje građana u Francuskoj kroz nekoliko godina kao primjer države

europskog zapada i Rumunjske kao istočnoeuropske države. U zadnjem dijelu spomenut je Eurobarometar, kao način anketiranja javnog mišljenja u svim državama članicama ali i u državama kandidatkinjama.

2. KONCEPT POVJERENJA GRAĐANA U JAVNU VLASTI

2.1. Općenito o povjerenju

Povjerenje je sastavni dio svakodnevnog života. Ono kao složeni sociološki fenomen utječe na sve razine u društvenom životu, zalaže se za suradnju te doprinosi stabilnosti samoga društva. Bez njega moguća su “samo vrlo jednostavne forme ljudske suradnje, one koje se mogu realizirati na licu mjesta” (Luhman, 1979:88), kako navodi Niklas Luhmann.

Prema Craigu W. Thomasu povjerenje je povezano s očekivanjima da će se pojedinac ponašati na određeni način, predvidljiv način (Thomas, 1998: 169). Thomas razlikuje 3 vrste povjerenja: fiducijarno, uzajamno i društveno povjerenje. Fiducijarno povjerenje je povjerenje u sklopu odnosa agenata i principala u kojem principal zbog manje informiranosti i zbog razlike u informiranosti nema druge opcije nego vjerovati agentu da će raditi u interesu za njega. Primjer takvog povjerenja bio bi odnos liječnika i pacijenta: pacijent se s povjerenjem obraća liječniku u razdobljima bolesti vjerujući da će mu liječnik pomoći i izliječiti. U upravi takav odnos je između države kao javne vlasti s jedne strane i pojedinca odnosno društva s druge strane. Uzajamno povjerenje je međuljudsko povjerenje. U upravi primjer za takvo povjerenje bio bi odnos službenika i građanina. Službenik i građanin surađuju i njihova suradnja počiva na povjerenju ali ta suradnja ne treba ojačati povjerenje. Društveno povjerenje, kao zadnji oblik povjerenja, predstavlja društveni kapital koji se s vremenom akumulira kroz odnose te postaje javno dobro. Svi oblici povjerenja temelje se na međusobnom odnosu osobe koja daje povjerenje i osobe kojoj se daje povjerenje.

2.2. Povjerenje i javna vlast

Povjerenje ima velike važnosti i kod društvenih procesa. Određeni politički procesi, kako bi bili što uspješniji, ovise o povjerenju građana, a naročito oni procesi u kojima se zahtjeva aktivnost i suradnja građana. “Vlast treba povjerenje građana kako bi dobro radila“ (Hardin, 1999, prema Mabillard i Pasquier, 2016/2017: 70).

Povjerenje nastaje na temelju karakteristika, procesa ili institucije (Zucker, 1986, prema: Thomas, 1998: 178). Znanstvenici su istraživali koji faktori utječu na stvaranje odnosa povjerenja te su fokus stavili na onu stranu kojoj se povjerenje daje a ne više na stranu koja daje povjerenje; s građana, pravne osobe na državu tj. javnu vlast. Kao rezultat istraživanja, određene su karakteristike koje bi trebale imati institucije javne vlasti da bi građani razvijali povjerenje prema njima, a to su (Kim, 2005; Grimmelikhuijsen, 2012: 54) :

- Kompetencija - sposobnost, vještine, profesionalnost, znanje institucija važno je za razvijanje odnosa povjerenja
- Dobronamjernost – institucije bi trebale voditi brigu o javnom interesu te potrebama građana
- Čestitost/ integritet – kao sposobnost institucija da budu iskrene, da ispunjavaju svoja obećanja
- Vjerodostojnost – institucije trebaju pokazati da se drže određenih standarda
- Pravičnost – postupanje prema svim građanima jednako.

2.3. Povjerenje i demokracija

Demokracija i povjerenje su usko povezane. Ona je moguća samo u društvima u kojima je politička kultura “izgrađena na fundamentalnoj vjeri da se može vjerovati i raditi s drugim ljudima” (Pye, u Pye & Verba, 1965:22). Univerzalna, ili drugim nazivom generalizirana, forma povjerenja se jedina može pozitivno povezati s demokracijom te društvo čiji članovi su spremni svoje povjerenje dati drugim sugrađanima, ne uzimajući u obzir etičke, političke i druge razlike “mogu postati i ostati politički i ekonomski prosperitetna“ (Matić, 2000.; 187). U društvima kod kojih pak je prošireno nepovjerenje pojavljuje se nesuradljiva okolina, u kojima se fokus stavlja na privatne interese a zanemaruju se javni, opći interesi, zanemaruju se moralna odgovornost prema drugima i u takvim društvima kao rezultat toga ne može se uspostaviti demokratski odgovorna vlast.

Jedan od razloga zbog kojeg je povjerenje od ključne važnosti u demokratskim društvima je što ona zahtjeva međusobnu suradnju svih sudionika odnosno “razmjenu mišljenja, formuliranje političkih opcija, artikuliranje političke podrške i sl.“ (Sztompka, 1999:147). Otvorena komunikacija je moguća jedino ako postoji uvjerenje među ljudima da su međusobno iskreni i da je svima u interesu opće dobro. Drugi razlog koji potvrđuje važnost povezanosti povjerenja i demokracije je taj da povjerenje potiče ljude na donošenje konsenzusa oko zajedničkih pitanja. Makar postojale razlike u mišljenjima, ljudi su spremni 'sjesti za stol' i poslušati tuđa mišljenja te o njima prodiskutirati kako bi se došlo do kompromisa. To nas dovodi do jedne od važnijih vrijednosti suvremenog doba – tolerancije. Demokracija je oblik vladavine koji podržava višestranačje, stranačko sučeljavanje te uvažavanje drugačijih političkih mišljenja. I zadnji razlog je zahtijevanje participacije u demokraciji. Sudjelovanje građana na izborima, uključivanje u organizacije civilnog društva, sudjelovanje na javnim savjetovanjima i drugi oblici participacije građana ukazuje da građani

imaju povjerenja u funkcioniranje javne vlasti te u opće vrijednosti kao pravednost i nepristranost.

2.4. Transparentnost i otvorenost

Transparentnost i otvorenost dijelovi su dobrog upravljanja. Osiguravaju kontrolu uprave od strane građana. Uprava mora biti javna, a tajnost tek zakonom propisana iznimka. Obuhvaćaju objavljivanje propisa ako ih donose tijela javne uprave, dostavu odluka građanima na čija se prava i obveze odnose, obrazložene upravne odluke, pristup javnim registrima, proaktivan kontakt službenika sa građanima...

Ostvarivanje transparentnosti je u interesu javnosti kao što je to i otvorenost. Njima se želi ojačati suradnja građana i javne vlasti a time i povjerenje građana. Razvijanjem dostupnosti javne vlasti i uprave građanima i pravnim osobama omogućava se da lakše ostvare svoja prava, razumiju složene političke procese i načine funkcioniranja upravnog aparata te da aktivno preuzmu svoje uloge u društvu.

Transparentnost omogućuje kontrolu uprave, njome javna vlast 'polaže račune' svojim građanima. Razlikujemo prethodnu i naknadnu kontrolu javne vlasti. Time se sprečava na primjer zloupotreba javnih sredstava ili korupcija.

Otvorenost nudi građanima da aktivno sudjeluju u donošenju odluka te da se time ostvari veća prihvaćenost odluka u javnosti. U suvremeno doba, u doba razvoja novih oblika komunikacije, uprava se koristi novim načinima komuniciranja s građanima poput javnih savjetovanja, *online* foruma, društvenih mreža itd... Ona ovisi i o motivaciji kako same uprave tako i građana za sudjelovanjem te o međusobnom povjerenju.

2.5. Povjerenje u kriznim situacijama

U vrijeme neizvjesnosti kao što su potresi, ratovi, poplave, bolesti itd. javnost očekuje nekoga tko će ju voditi kroz teško vrijeme i 'izbaviti' iz krizne situacije. Javnost suočena sa neznanjem, nesigurnosti i strahom u potrazi je za pojedincima ili skupinom koja će se istaknuti i pridobiti povjerenje javnosti. Preuzimanje inicijative za pronalaženje rješenja očekuje se od javne vlasti. U tim trenucima jedino što preostaje građanima je vjerovati javnoj vlasti da poduzima sve radnje u njezinoj mogućnosti kako bi otklonila kriznu situaciju i pomogla unesrećenim građanima odnosno da radi u općem interesu. Kao ključ odnosa u

kriznim situacijama nameće se povjerenje koje je neophodno za rješavanje krize i posljedica krize, a do odnosa utemeljenog na povjerenju dolazi se pravodobnim i pravovremenim informiranjem javnosti o krizi te transparentnosti.

3. ISTRAŽIVANJE

3.1. Definiranje teme

Tema ovog istraživanja je pregled u promjenama vezano uz povjerenje građana prema Vladi Republike Hrvatske u vrijeme trajanja epidemije virusa COVID-19, u razdoblju od veljače 2020. godine do veljače 2021. godine uzimajući u obzir mjere na stani tijekom trajanja toga razdoblja.

3.2. Cilj istraživanja

Cilj ovog istraživanja je kroz razdoblje od jedne godine koja je obilježena početkom borbe protiv epidemije virusa COVID-19 analizirati kretanje u promjenama povjerenja prema Vladi Republike Hrvatske ovisno o epidemiološkom stanju u državi i epidemiološkim mjerama na snazi. Na povjerenje prema Vladi, uz epidemiološko stanje i mjerama na snazi, utjecali su i neke druge okolnosti poput potresa, ekonomske krize, parlamentarnih izbora, stanju na političkoj sceni itd.

3.3 Istraživački izvori i metoda istraživanja

Za potrebe ovog istraživačkog rada koristila sam informacije sa internetske stranice IUS-INFO¹ vezano uz epidemiološkim mjerama na snazi u svakom pojedinom mjesecu od pojave prvog slučaja zaraze koronavirusom u Republici Hrvatskoj i sa DNEVNIK.HR, CROBAROMETAR². Istraživanja za CROBAROMETAR provodila je agencija IPSOS na uzorku od 900 – 1000 ispitanika mjesečno telefonskim putem ili intervjuu u razdoblju od 6 do 20 dana ovisno o mjesecu. Maksimalna pogreška uzorka iznosi +/- 3,3 posto.

Za svaki mjesec razdoblja od veljače 2020. do veljače 2021. godine analizirala sam epidemiološke mjere uvedene u tom mjesecu te druge veće faktore koji su bitno utjecali na mišljenje o radu Vlade Republike Hrvatske. Za svaki mjesec naveden je postotak od ispitanih građana u tom mjesecu koji podržavaju rad Vlade, zatim koji ne podržavaju rad Vlade te oni koji ne znaju tj. koji su neodlučni. Uz to navedena je prosječna ocjena dana Vladi od građana gdje se 1 smatra najmanjom ocjenom, a 5 najvećom ocjenom.

¹ <https://www.iusinfo.hr/>

² <https://dnevnik.hr/tema/crobarometar/>

3.4 Rezultati istraživanja

3.4.1. Veljača 2020.

Prvi zabilježeni slučaj osobe oboljele od novog nepoznatog virusa COVID-19 zabilježen je 25. veljače 2020. godine u Zagrebu. Veljaču obilježava i promjena na vrhu države, na mjesto predsjednika Republike Hrvatske dolazi novi predsjednik Zoran Milanović. Ne uvode se nikakve stroge epidemiološke mjere za građane Republike Hrvatske, ali za osobe koje dolaze iz određenih dijelova svijeta postoje određena ograničenja.

Nakon blagog oporavka od prijašnjih mjeseci i dalje 63% ispitanika Vladine politike ne odobrava, dok 28% odobrava, a 9% birača ne zna.

3.4.2. Ožujak 2020.

Epidemija koronavirusa širi se po svijetu pa tako i u Hrvatskoj vidimo porast broja zaraženih. Hrvatski zavod za javno zdravstvo donosi postupak pranja, čišćenja i dezinfekcije sanitetskih vozila, autobusa, vlakova, brodova i zrakoplova. Uvode se mjere za sprečavanje širenja virusa poput karantene ili zabrane velikih okupljanja, donosi se obustava izvođenja nastave u visokim učilištima, srednjim i osnovnim školama te redovnog rada ustanova predškolskog odgoja i obrazovanja i uspostavi nastave na daljinu, nošenje maski obvezno je zatvorenim prostorima. Zabranjeno je napuštanje mjesta prebivališta odnosno stalnog boravišta bez propusnice. Uz početnu fazu borbe protiv novog virusa Zagreb i okolicu pogađa potres jačine 5,5 stupnjeva prema Richteru.

Ljudi se okupljaju oko lidera i očekuju hitnu reakcije države u izazovnim razdobljima te se može reći da je Vlada u borbi sa izazovima reagirala brzo i proaktivno što i pokazuje rast u potpori radu Vlade od 37% birača dok 51% ne podupire rad Vlade, a 12% birača ne zna. Prosječna ocjena Vladi je 3,1.

3.4.3. Travanj 2020.

Pred Hrvatskom je proces života sa koronavirusom. Brojke novozaraženih polagano rastu te i dalje traje opća karantena za sve tj. zabrana kretanja stanovništva. Ljudi su motivirani u borbi s virusom, slušaju preporuke Stožera civilne zaštite, vjeruju da Vlada odnosno pojedini ministri rade sve što je bitno za zaštitu zdravlja pučanstva.

Raste optimizam među biračima te Vlada dobiva potporu od 60% birača, 34% ne odobrava rad Vlade dok 6% ne zna. U 60 dana za preko 30 postotnih poena narasla je potpora Vladi. Ocjena rada Vlade je 3,13.

3.4.4. Svibanj 2020.

Sredinom svibnja započela je faza popuštanja epidemioloških mjera, pa su se tako otvorile škole za dio učenika, a nakon gotovo dva mjeseca počinju raditi trgovački centri, kafići i restorani. Uspostavlja se međugradski cestovni, željeznički i domaći zračni prijevoz putnika, te se otvaraju autobusni i željeznički kolodvori za međugradski promet. Smanjuje se broj novooboljelih te se broj novooboljelih približava nuli. Intenzivno se raspravljalo o utjecaju epidemije kako na svjetsko gospodarstvo tako i na domaće gospodarstvo te o donošenju mjera za pomoć gospodarstvu.

Optimizam među građanima pada te se vraća na stanje prije pojave koronavirusa. Tako rad Vlade podupire 40% građana, 51% građana ne odobrava rad Vlade dok 9% je neodlučno. Prosječna ocjena dana Vladi je 2,75.

3.4.5. Lipanj 2020.

Dolaskom ljeta i turističke sezone nastavilo se sa blagim popuštanjem mjera. Ponovno se uspostavlja javni prijevoz te se donosi Odluka o kontroli pridržavanja Preporuke za sprječavanje zaraze bolešću COVID-19 u ugostiteljskoj djelatnosti noćnih klubova. Dnevni broj novoizaraženih tijekom lipnja dvoznamenkasti je, ali sa blagim porastom prema kraju mjeseca.

Raste pesimizam te Vlada ima podršku samo 32% građana. 59% građana ne odobrava rad Vlade, a njih 9% ne zna. Prosječna ocjena Vlade je 2,75.

3.4.6. Srpanj 2020.

Početkom mjeseca održali su se parlamentarni izbori unatoč blagom porastu broja novooboljelih. Broj novooboljelih dnevno približava se troznamenkastom broju. Stožer civilne zaštite proširuje obvezu nošenja maski za određene osobe. Zbog turističke sezone ne uvode se nikakve strože mjere.

Pesimizam među građanima o radu Vlade raste i treći mjesec za redom te tako rad Vlade ne odobrava 62% građana, dok 20% podržava, a 18% građana je neodlučno. Prosječna ocjena dana Vladi od strane građana za mjesec srpanj je 2,51.

3.4.7. Kolovoz 2020.

Kako traje turistička sezona, stanovništvo se sve više miješa, povećava se i broj novooboljelih. Brojke novooboljelih naglo rastu u pojedinim dijelovima zemlje te se za te dijelove Hrvatske uvode posebne mjere i ograničenja. Tako na primjer jedna od županija koje su imale na snazi posebne mjere je Splitsko-dalmatinska županija. Ograničilo se i radno vrijeme barova u zemlji.

Što se tiče potpore građana prema Vladi, i dalje prevladava nepodržavanje rada Vlade od strane građana od 67%, ali vidi se i rast u podršci Vladi. Rad Vlade podržava 28% građana dok samo 5% ne zna. Ocjena vladi za ov razdoblje je 2,7.

3.4.8. Rujan 2020.

Broj novozaraženih bilježi i dalje porast s obzirom da turistička sezona i dalje traje. Kako kreće osnovna i srednja škola postavlja se pitanje na koji način da se organizira nastava te što u slučaju kontakta osoba u školama sa zaraženom osobom. Rješenje se pronalazi u mjeri nošenja maski tijekom boravka u prostorijama škole. Povećava se zaraza među mladima. Ljudi su krenuli zanemarivati preporuke Stožera i Vlade te se motivacija za borbom protiv COVID-19 smanjuje.

Dolazi i do političkih afera vezanih uz vladajuću stranku ali to nije bitno utjecalo potporu Vladi. Naime, povećao se postotak građana koji podržavaju rad Vlade na 40% što je za 12 poena veće od prošlog mjeseca. Od ostatka građana, njih 50% ne podržava rad Vlade dok ostalih 10% je neodlučnih. Ocjena Vlade za mjesec rujan je 2,6.

3.4.9. Listopad 2020.

Od opoziva do opoziva, svađama između Predsjednika Republike Hrvatske i Premijera te borbom sa epidemijom virusa COVID-19 koja je sve teža može se opisati listopad 2020. godine. Broj novih oboljelih od virusa COVID-19 bilježi veliki rast što dovodi do striktnijih

epidemioloških mjera radi suzbijanja širenja virusa. Uvedene su strože mjere za pojedine županije te donesena je odluka o obvezi nošenja maski i to u trgovinama, bolnicama, vjerskim bogomoljama, školama, ugostiteljskim objektima itd. Ograničava se broj osoba na otvorenim i zatvorenim okupljanjima do pedeset osoba te se skraćuje radno vrijeme ugostiteljskih objekata. Donesene su brojne druge strože mjere kojima se nastoji suzbiti širenje virusa poput strogog ograničavanja i kontrole ulaska na prostor Republike Hrvatske. Sredinom mjeseca dolazi do velikog povećanja broja novooboljelih od virusa čime se ruše rekordi novooboljelih u jednom danu do sada. Približan broj novooboljelih u jednom danu je oko 3000 osoba.

Sve to utjecalo je na povećanje negativnog pogleda na rad Vlade, 54% građana, dok 39% građana podržava rad Vlade, a 7% građana ne zna. Ocjena dana za rad Vlade od strane građana za mjesec listopad je 2,51.

3.4.10. Studeni 2020.

Broj osoba zaraženih u jednom danu nastavlja rasti velikom brzinom i uvode se dodatne postrožene epidemiološke mjere za zaštitu pučanstva od zaraze koronavirusom: zabranjuje se velika okupljanja, sva javna okupljanja smiju se održati do 22 sata, zabranjuje se rad noćnih klubova, zabranjuje se prodaja alkohola između 22 sata i 6 sati ujutro itd. Za vrijeme prve opće karantene ljudi su vjerovali sve, ali nakon samo osam mjeseci stanje je u potpunosti drugačije. Pesimizam i dalje prevladava među građanima a motiviranost u pridržavanju mjera popušta uz rekordne brojeve novozaraženih u jednom danu.

Samim time rad Vlade ne podržava 56% građana dok njih 36% podržava, a 8% građana je neodlučno. Vlada za svoj rad kao prosječnu ocjenu od građana dobiva 2,57.

3.4.11. Prosinac 2020.

I dalje se početkom mjeseca nastavlja trend u porastu novooboljelih u jednome danu te se rekordi novooboljelih u jednome danu nekoliko puta ruši. Pred same blagdane Stožer donosi Odluku o zabrani napuštanja županije prema mjestu prebivališta ili boravišta u Republici Hrvatskoj što pučanstvu nije dobrodošlo pošto su blagdani vrijeme za obitelj i društvo. Ali mjera nije trajala dugo. Ukinuta je nakon samo 6 dana od donošenja. Ovaj mjesec najviše je zapamćen po dolasku prvih cjepiva u Republiku Hrvatsku, a prva osoba cijepljena je 27. prosinca 2020. godine. Krajem mjeseca vidi se polagani pad novih osoba oboljelih od

koronavirusa. Uz tešku situaciju s koronom dolazi do još teže situacije za stanovništvo Sisačko- -moslavačke županije koja je 28. i 29. prosinca pogođena dvama snažnim potresima magnitude 5 i 6.4 stupnjeva prema Richteru.

U ovom mjesecu dolazi do zanimljivih trendova, povećava se postotak građana koji podržavaju rad Vlade, njih 41%, dok pada postotak građana koji ne podržavaju, njih 52%, a njih 7% je neodlučno. Prosječna ocjena građana za Vladu je 2,7. Sad je samo pitanje je li porast u podršci radu Vlade rezultat “božićnog optimizma“ ili ne.

3.4.12. Siječanj 2021.

Broj novooboljelih i dalje nastavlja blagi pad, sredinom mjeseca dnevni broj novooboljelih prešao je ispod 1000 zaraženih, što se može smatrati kao rezultatom mjera uvedenih u prosincu prethodne godine, ali unatoč padu u brojkama i polaganom rastu u zainteresiranosti za cijepljenje stože epidemiološke mjere ne popuštaju.

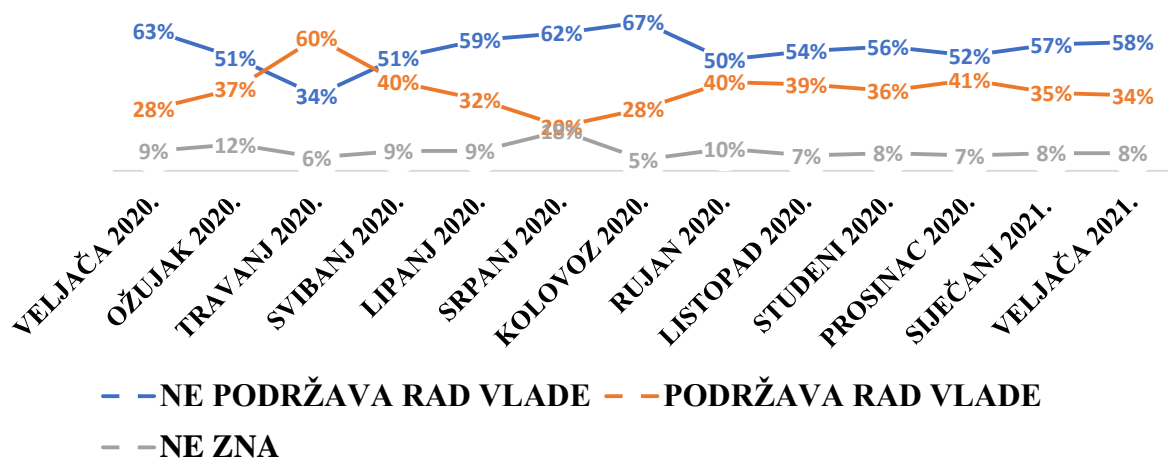
Ponovno se mišljenje o Vladi vratilo u stanje kakvo je bilo prije porasta optimizma u prosincu 2020. godine: rad Vlade ne podržava 57% građana, njih 35% podržava, a 8% građana je neodlučno te kao prosječnu ocjenu za svoj rad Vlada dobiva 2,77.

3.4.13. Veljača 2021.

U veljači nastavlja se pozitivan trend pada novooboljelih te se epidemiološke mjere polako ali sigurno popuštaju: omogućuju se treninzi u zatvorenim prostorima, otvaraju se terase ugostiteljskih objekata itd. ali uz pridržavanje razmaka i korištenje zaštitnih maski za lice. Broj cijepljenog stanovništva u državi polako rasta.

Unatoč pozitivnijoj slici na epidemiološkom planu i dalje se nastavlja trend nezadovoljstva sa radom Vlade. 58% građana ne podržava rad Vlade, 34% podržava, a 8% građana ne zna. Vlada za svoj rad dobiva najmanju ocjenu do sada od veljače 2020. godine, tek 2,43.

POTPORA RADU VLADE OD VELJAČE 2020. DO VELJAČE 2021. GODINE

SLIKA 1. Prikaz potpore građana radu Vlade

Izvor: Autorica, prema DNEVNIK.HR
<https://dnevnik.hr/tema/crobarometar/>

4. ANALIZA POVJERENJA PREMA NACIONALNIM PARLAMENTIMA U FRANCUSKOJ, HRVATSKOJ I RUMUNJSKOJ

Istraživanje Europskog parlamenta pod nazivom “*Socio-demographic trends in national public opinion - Edition 9*”³ objavljenog 2023. godine sadrži pregled kretanja u povjerenju građana Europske unije u nacionalne parlamente u usporedbi s europskim prosjekom.

Prezentirat će se promjene povjerenja građana Republike Hrvatske, Francuske i Rumunjske u njihove nacionalne parlamente te će se priložiti prosjek povjerenja građana unije u nacionalne parlamente država članica. Povjerenje se analizira kroz tri godine: 2018., 2020. i 2022. godine. Pitanje koje je postavljeno pred ispitanike glasi: Molimo da nam odgovorite koliko vjerujete ili ne vjerujete u u nacionalni parlament.

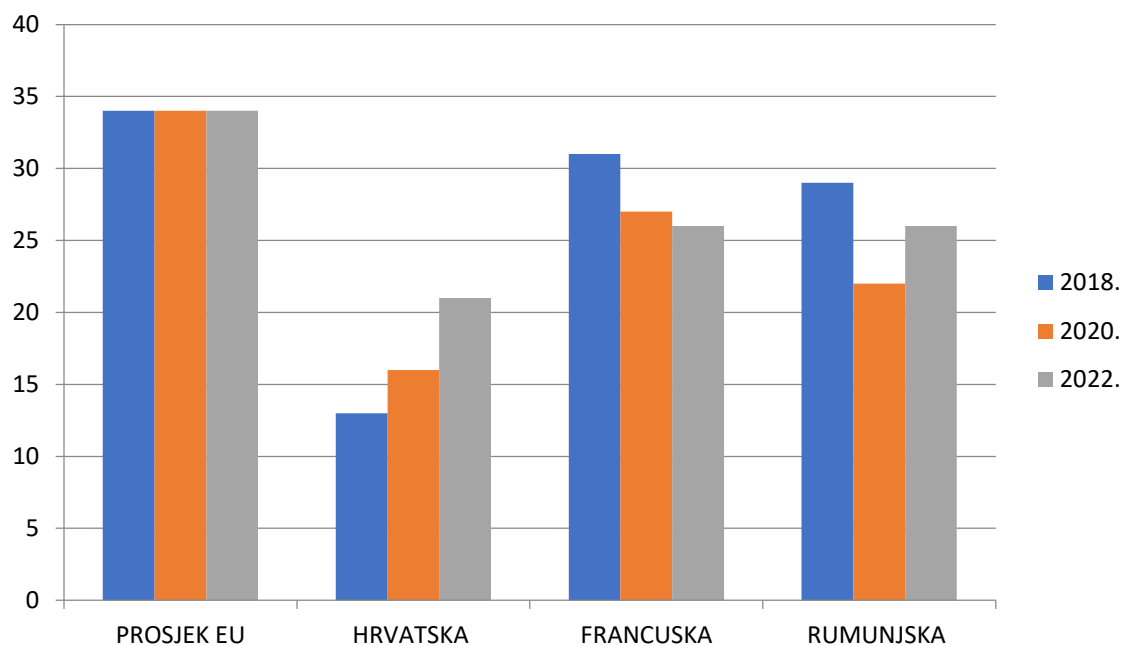
Što se tiče Hrvatske, 2018. godine samo 13% ispitanika svoje povjerenje dalo je nacionalnom parlamentu, što je veoma niski postotak. 2020. godine to povjerenje poraslo je nekoliko postotka te se tada 16% ispitanika izjasnilo da svoje povjerenje daju parlamentu dok 2022. godine dolazi do skoka na 21%. Tijekom godina povjerenje je raslo.

U Francuskoj situacija je suprotna. Tijekom godina bilježi se pad povjerenja u nacionalni parlament. S potporom od 31% 2018. godine, preko 27% 2020. godine, na 26% 2023. godine.

U Rumunjskoj pak opet drugačija situacija. Kod nje dolazi do najdinamičnijih promjena. 2018. godine s solidnih 29% dolazi do većeg pada u 2020. godini na 22%. Taj pad ispravio se 2022. godine kada je povjerenje prema rumunjskom nacionalnom parlamentu poraslo na 26% ispitanika.

Što se tiče prosječnog postotka građana Europske unije koji su se izjasnili da imaju povjerenje u svoje nacionalne parlamente, on je konstantan tijekom svih godina i iznosi 34%.

³ <https://www.europarl.europa.eu/at-your-service/hr/be-heard/eurobarometer/socio-demographic-trends-edition-9>

SLIKA 2. Povjerenje prema nacionalnim parlamentima

Izvor: Autorica, prema službenoj stranici Europskog parlamenta

<https://www.europarl.europa.eu/at-your-service/hr/be-heard/eurobarometer/socio-demographic-trends-edition-9>

5. EUROBAROMETAR

5.1. Eurobarometar općenito

Eurobarometar je službeni instrument za provođenje anketiranja putem kojeg Europski parlament, Europska komisija i druge institucije i agencije Europske unije prate promjene u javnom mišljenju u Europi, o preprekama na koje Europa nailazi kao i na stavove građana Unije o političkim i društvenim temama te kao takav pruža javnosti kvalitetne i relevantne podatke.

S projektom Eurobarometar Europska komisija krenula je 1972. godine i osmišljen je kao projekt putem kojega bi Europljani “upoznali sami sebe“. Od tada kontinuirano se razvijao dodajući nove tehnike anketiranja. Od 2007. godine Europski parlament pokrenuo je svoja redovita anketiranja sa temama usmjerenim na Europski parlament uključujući i Europske izbore.

Istraživanja se provode dva puta godišnje u svakoj državi članici. Tako se na primjer može vidjeti kakvo je stajalište građana Europske unije o euru, mišljene građana o ratu u Ukrajini ili o budućnosti Unije. Europska komisija rezultate anketiranja uzima u obzir prilikom donošenja novih odluka i zakona.

Spajajući široki spektar tema obrađenih tijekom dugog niza godina s redovitošću objavljivanja i pokrivajući šire geografsko područje Eurobarometar pokazao se kao jedinstveni izvor znanja i informacija u Europskoj uniji.

5.2. Mišljenje građana Unije o Europskoj uniji

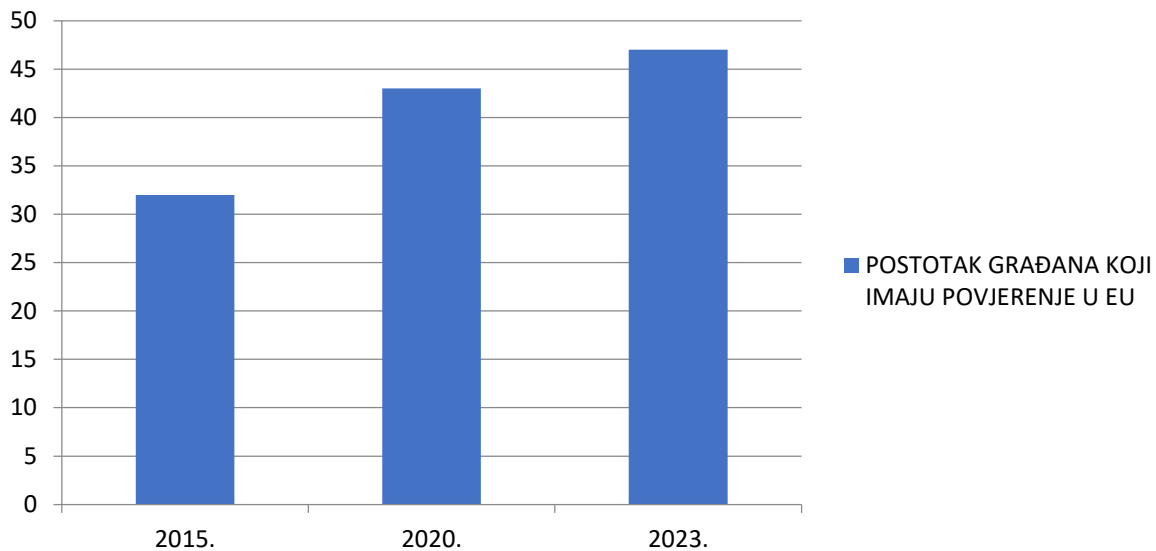
U lipnju 2023. godine Unija je provela i objavila “*Standard Eurobarometer 99 - Spring 2023*“⁴ kojim se dotakla tema kao što su:

- Ulaganje u obnovljive izvore energije,
- Pitanje podrške Europske unije glede ruske invazije na Ukrajinu,
- Mišljenje o zajedničkoj obrambenoj i sigurnosnoj politici,
- Jačanje partnerstva sa državama izvan Europe,
- Ekonomska situacija u Europskoj uniji,
- Pitanje inflacije,
- Opća percepcija građana o Europskoj uniji.

⁴ <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/3052>

Fokus istraživanja stavit ćemo na zadnju točku istraživanja: Opća percepcija građana o Europskoj uniji. Analiza će obuhvatiti godinu 2015., 2020. i 2023. godine.

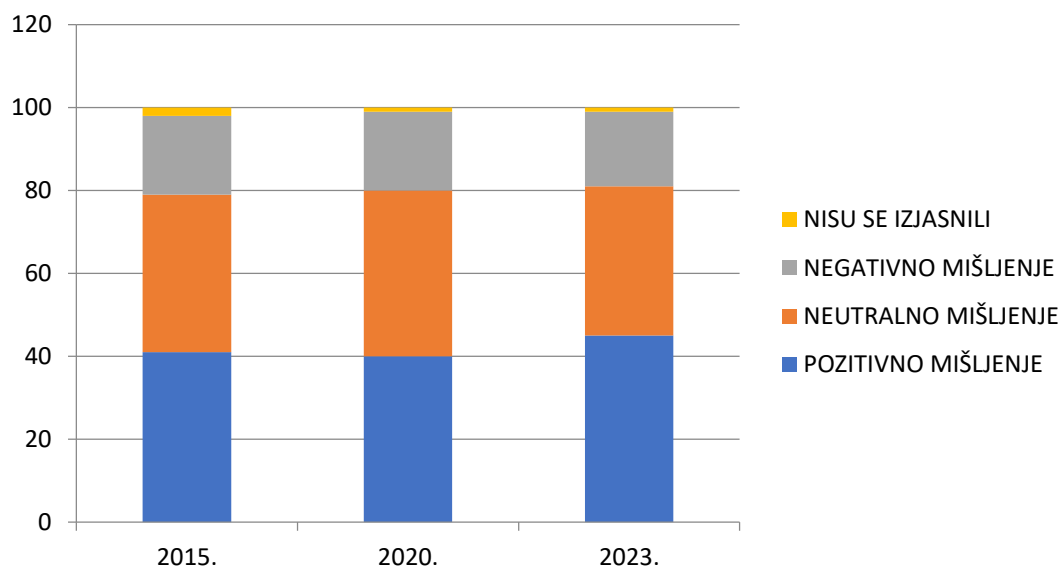
Na pitanje koliko povjerenja imaju u Europsku uniju 2015. godine 32% ispitanika se izjasnilo da ima povjerenja. 2020. godine, godina početka borbe sa pandemijom, javlja se skoka 43% ispitanika koja su se izjasnila da vjeruju Uniji. 2023. godine nastavlja blagi rast na 47% građana koja imaju povjerenja u Europsku uniju.

Slika 3. Povjerenje građana Unije u EU

Izvor: Autorica, prema službenoj internetskoj stranici Europske unije <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/3052>

Sljedeće pitanje odnosilo se na mišljenje o Europskoj uniji. Anketiranim građanima ponuđeno je da se izjasne izaziva li kod njih Unija veoma pozitivno, manje pozitivno, neutralno, manje negativno ili jako negativno mišljenje. Godine 2015. rezultati su sljedeći: 41% ispitanika ima pozitivno mišljenje o Uniji, 38% neutralno dok za negativno mišljenje se opredijelilo 19% ispitanih. Godine 2020. rezultati su sljedeći: 40% ispitanika ima pozitivno mišljenje o Uniji, 40% neutralno dok za negativno mišljenje se opredijelilo 19% ispitanih. Godine 2023. rezultati su sljedeći: 45% ispitanika ima pozitivno mišljenje o Uniji, 36% neutralno dok za negativno mišljenje se opredijelilo 18% ispitanih. U kategoriji osoba koja imaju pozitivno mišljenje o Uniji tijekom godina se bilježi, lagani ali vidljivi porast dok u ostalim kategorijama vrijednosti su tijekom godina skoro pa jednake.

Slika 4. Mišljenje građana Unije o EU

Izvor: Autorica, prema službenoj internetskoj stranici Europske unije
<https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/3052>

Skoro polovica ispitan ima pozitivan stav o Europskoj uniji što je približno jednako u vrijednosti s postotkom osoba koje imaju povjerenje u Uniju. Generalna percepcija unije je pozitivna.

5.3. Mišljenje građana RH o Europskoj uniji

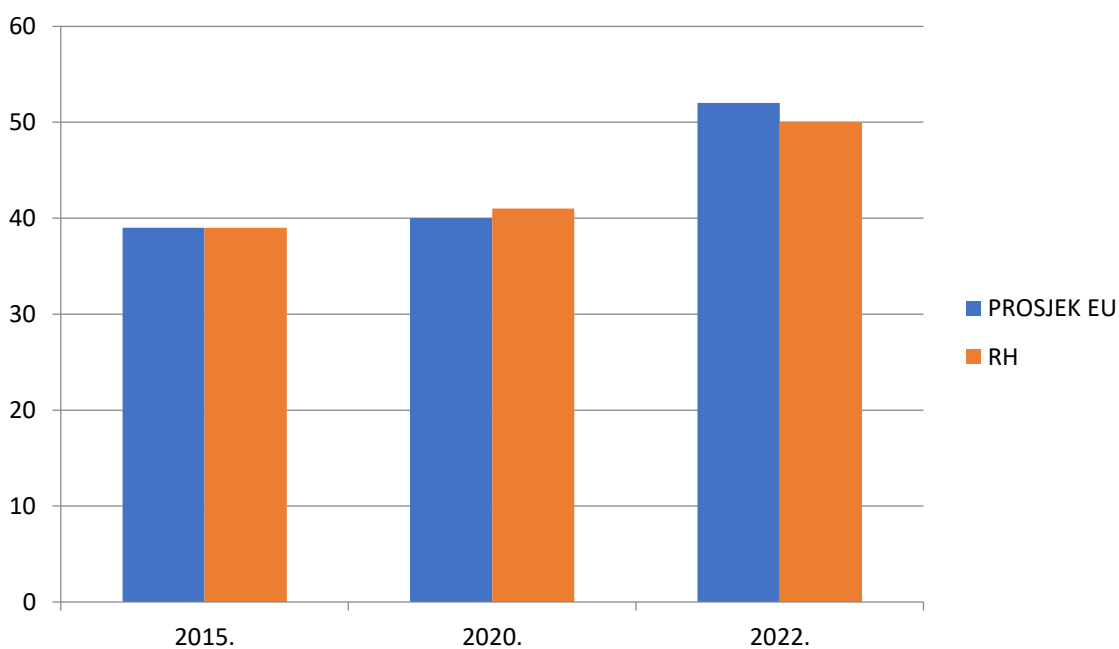
Europski parlament 2023. godine objavio je rezultate redovitih anketiranja pod nazivom “*Socio-demographic trends in national public opinion - Edition 9*”⁵ kojim je obuhvaćeno razdoblje od 2007. godine do prosinca 2023. godine. U njemu se podaci iz svih država članica stavljaju u usporedbu sa prosjekom na razini Europske unije, a bavi se sljedećim pitanjima:

- Slika i uloga Europskog parlamenta,
- Slika Europske unije,
- Članstvo u EU i razlozi za korist od toga,
- Moj glas se računa u Europskoj uniji,
- Zadovoljstvo demokracijom u EU i zemljama EU,
- Povjerenje u Europski parlament i nacionalne parlamente.

Jedno od pitanja bilo je mišljenje o Europskoj uniji, a navedeni rezultati odnose se na 2015., 2020. i 2022. godinu.

⁵ <https://www.europarl.europa.eu/at-your-service/hr/be-heard/eurobarometer/socio-demographic-trends-edition-9>

Na pitanje iz ankete izaziva li Europska unija veoma pozitivno, manje pozitivno, neutralno, manje negativno ili negativno mišljenje građani Republike Hrvatske 2015.godine izrazili su svoje mišljenje prema sljedećim postocima: 39% građana RH ima pozitivno mišljenje o Europskoj uniji dok je prosjek na razini Unije 39%. Godine 2020. rezultati su skoro pa jednaki ali prosjek građana RH s pozitivnim mišljenjem o EU veći je od prosjeka Unije: 40% građana RH ima pozitivno mišljenje o Europskoj uniji dok je prosjek na razini Unije 41%. Već 2022. godine dolazi do vidljivog porasta u obje kategorije: 52% građana RH ima pozitivno mišljenje o Europskoj uniji dok je prosjek na razini Unije 50%.

Slika Pozitivno mišljenje građana RH o EU

Izvor: Autorica, prema službenoj stranici Europskog parlamenta

<https://www.europarl.europa.eu/at-your-service/hr/be-heard/eurobarometer/socio-demographic-trends-edition-9>

6. RASPRAVA I ZAKLJUČAK

U ovom radu prikazan je odnos povjerenja s javnom vlasti odnosno uzajamna veza povjerenja i demokracije te povjerenja s transparentnošću i otvorenošću kao segmentima dobrog upravljanja. U poglavlju „Koncept povjerenja u vlasti“ prikazano je opće značenje povjerenja te veza povjerenja s javnom vlasti. Istaknuto je kako je demokratsko društvo ne može normalno funkcionirati bez postojanja povjerenja u institucije, a transparentnost i otvorenost kao načela dobrog upravljanja, kojima je za cilj postići što veću učinkovitost i odgovornost uprave te participaciju građana, pomažu u jačanju odnosa povjerenja između uprave s jedne strane i javnosti s druge strane. Nastojanje uprave da svoj rad približi građanima te da aktivno motivira javnost u donošenju odluka može rezultirati razvijanjem snažnijeg povjerenja od javnosti. Krizne situacije također mogu rezultirati jačanjem takvoga odnosa.

Analizom rezultata istraživanja o povjerenju u kriznim situacijama iznesenog u radu pokazano je kako u samo jednoj kalendarskoj godini može doći do većih amplituda u kretanju postotka javnosti koja je svoje povjerenje povjerala Vladi Republike Hrvatske, kao predstavnika izvršne vlasti. U nastanku krize, a u navedenom istraživanju to je epidemija koronavirusom, građani u neznanju i neizvjesnosti povjeravaju svoju sudbinu vlasti koja je primorana tražiti rješenja u općem interesu za novonastalu krizu. Pravodobnim i istinitim informiranjem javnosti, javna vlast si može osigurati stjecanje većeg povjerenja u svoj rad. Način na koji krizom zahvaćena javnost dobiva i prihvaća informacije o kriznim situacijama može imati štetne posljedice na prevladavanje krize i na živote samih građana koje je pogodila kriza.

Usporedbom povjerenja u nacionalne parlamente u Francuskoj, Hrvatskoj i Rumunjskoj može se zaključiti da u državama u kojima je demokracija razvijenija, poput Francuske, povjerenje je jače nego u manje razvijenijim državama. Građani se u takvim državama više skloni sudjelovanju participaciji u radu uprave te su obrazovaniji glede razumijevanja političkih procesa. Motivacija za postizanjem općeg dobra pokreće građane razvijenijih država za suradnju s vlasti čime građani imaju osjećaj da imaju utjecaja na donošenja odluka i funkcioniranje uprave te stoga razvijaju povjerenje u vlast. Ali pojavom raznih nedaća, a u zadnjih nekoliko godina to su na primjer rat u Ukrajini, migrantska kriza, epidemija, to povjerenje može biti poljuljano. Građani Rumunjske, kao države koja je duže vrijeme članica Europske unije od Hrvatske, imaju veće povjerenje u nacionalni parlament od Hrvatske ali opet niži u odnosu na Francusku kao države zapadne Europe. U Hrvatskoj, prema ovome ovoj analizi, povjerenje u nacionalni parlament polagano raste.

U institucije Europske unije građani Unije ipak imaju veće povjerenje nego na nacionalne institucije jer građani na Europsku uniju imaju općenito pozitivnije mišljenje nego na državu i nacionalnu javnu upravu. Povjerenje i pozitivno mišljenje o Europskoj uniji s godinama raste jer se sve više radi na približavanju Unije građanima, koja se kao kompleksni sustav institucija građanima može činiti nerazumljivom.

U ovo suvremeno doba, doba novih načina komunikacije, kada informacije se mogu prenositi velikom brzinom i biti dostupnija mnogimaj, javna vlast bi trebala aktivno raditi na pravodobnom informiranju građana te obrazovanju građana o načinu rada uprave. Motiviranjem javnosti da putem različitih oblika participacije mogu utjecati na donošenje odluka povećavao bi se interes javnosti za suradnjom te sve to bi utjecalo na razvijanje odnosa povjerenja koje je u današnjem svijetu neizvjesnosti i raznih izvanrednih okolnosti prijeko potreban.

7. LITERATURA

Knjige i članci:

- Kim, S.-E. (2005) The Role of Trust in the Modern Administrative State: An Integrative Model. *Administration & Society* 37(5): 611–635
- Koprić, I., Musa, A., Giljević, T. (2017.) Građani, javna uprava i lokalna samouprava – povjerenje, suradnja, potpora: 292-72
- Luhmann, N. (1979) *Trust and Power*, Chichester: Wiley.
- Matić, D. (2000.) *Demokracija, povjerenje i socijalna pravda*
- Thomas, C. W. (1998) Maintaining and restoring public trust in government agencies and their employees. *Administration & Society* 30(2): 166–193.

Internetske stranice:

- <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/3052> (11.9.)
- <https://www.europarl.europa.eu/at-your-service/hr/be-heard/eurobarometer/socio-demographic-trends-edition-9> (10.9.)
- <https://www.europarl.europa.eu/at-your-service/hr/be-heard/eurobarometer> (10.9.)
- <https://www.iusinfo.hr/> (14.9)
- <https://dnevnik.hr/tema/crobarometer/> (14.9)